

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

of training?)). Pochatkova shkola, no.8, pp.6 –9. [in Ukrainian].

2. Illiashenko, T. (2011). *Yaka vona – intehtratsiia ditei z osoblyvymy osvithnyy potrebamy u zahalnoosvitnii shkoli* [What is it – the integration of children with special educational needs in secondary school]. Pochatkova shkola, no.5, pp. 47 –49. [in Ukrainian].

3. Kolupaieva, A. (2009). *Inklyuzivna osvita: realii ta perspektyvy* [Inclusive education: realities and prospects]. Kyiv: “Sammit-Knyha”, 272 p. [in Ukrainian].

4. Kolupaieva, A. (2015). *Inklyuziia – sotsialna model ustroiu suspilstva* [Inclusion – social model of social order]. Pochatkova shkola, no. 6, pp. 47 –50. [in Ukrainian].

5. Lutsenko, I. (2017). *Pravovi aspekty zaprovadzhennia inklyuzyvnoi osvity v Ukraini* [Legal aspects of implementation of inclusive education in Ukraine]. Pochatkova shkola, no.3, pp. 53 –57. [in Ukrainian].

6. Malanchii, V. (2014). *Orhanizatsiia roboty z ditmy z osoblyvymy osvithnyy potrebamy* [Organization of work with children with special needs]. Pochatkova shkola, no.4, pp. 62 –63. [in Ukrainian].

7. Sadova, I. (2015). *Problemy ta perspektyvy vprovadzhennia inklyuzyvnoi osvity v Ukraini* [The problems and prospects of introduction of inclusive education in Ukraine]. Youth & market. Monthly Scientific-Pedagogical Journal, no.9 (128), pp. 77 – 82. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.06.2017

УДК 811.111

Тетяна Пернарівська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов
Навчально-наукового інституту гуманітарних наук
Університету державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Київська обл.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

У статті розглянуто місце та роль курсу іноземної мови професійного спрямування на сучасному етапі підготовки здобувачів вищої освіти, визначено вимоги до викладання даного курсу – професійні компетентності, підходи, методи викладачів. Досліджено методи навчання діловою професійною іноземною мовою – проблемного навчання, автономного навчання та із застосуванням інформаційно-комунікативних технологій, окреслено їх мету, цілі, завдання та відповідні форми, в яких дані методи можуть проявлятися у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: іноземна мова професійного спрямування, проблемне навчання, автономне навчання, навчання із застосуванням ІКТ.

Рис. 1. Літ. 7.

Татьяна Пернаривская, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры современных европейских языков
Учебно-научного института гуманитарных наук

Университета государственной фискальной службы Украины, г. Ирпень, Киевская обл.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО НАПРАВЛЕНИЯ

В статье рассмотрены место и роль курса иностранного языка профессионального направления на современном этапе подготовки соискателей высшего образования, определены требования к преподаванию данного курса – профессиональные компетентности, подходы, методы преподавателей. Исследованы методы обучения делового профессионального иностранного языка – проблемного обучения, автономного обучения и с применением информационно-коммуникативных технологий, определены их цели, задачи и соответствующие формы, в которых данные методы могут проявляться в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: иностранный язык профессиональной направленности, проблемное обучение, автономное обучение, обучение с применением ИКТ.

Tetyana Pernarivska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Modern European Languages Department
Educational and Research Institute of Humanities
University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Kyiv region

THE MODERN METHODS OF TEACHING OF FOREIGN LANGUAGE OF PROFESSIONAL DIRECTION

The article considers the place and role of the basic principles of the course of foreign language of professional direction at the stage of preparation of applicants of higher education, defines the requirements

of teaching this course – the professional competence, the approaches of teaching the students with the aim of the differentiation of knowledge, the methods and innovative skills of teachers. The basic principles of teaching of foreign language of professional direction have the following interpretation: the foreign language is an integral part of professional training of higher education; the foreign language course is developed in the context of continuing education; learning a foreign language is part of a multidisciplinary integrated system; the foreign language teaching aimed at the comprehensive development of the communicative, cognitive, informational, socio-cultural, professional and general competence of applicants of higher education. The methods of teaching the business professional foreign language are investigated. The author studies the history and genesis of the problem-based learning, the problem solving process is built in the application of this method and finds the desirable results that can be obtained after the fact is investigated. The author investigates the system of autonomous learning abilities that combine the entity and skills of language learning and the influence of academic autonomy on the effectiveness of foreign language communication. The article highlights the method of training using the information and communication technologies, defines the elements of training on the application of information and communication technologies. The author presents the classification of information technology, the educational activities relative to the information retrieval, word processing, the automatic translation, the storage and accumulation of information, the communication, the processing and reproduction of sound and graphics.

Keywords: *the foreign language of professional direction, the problem learning, the autonomous learning, the learning using the information and communication technologies.*

Постановка проблеми. Сучасний стан викладання іноземної мови, у тому числі англійської, у вищому навчальному закладі характеризується диференціацією за професійними напрямками підготовки здобувачів вищої освіти. Перша згадка про виділення напрямку викладання англійської мови, як професійно орієнтованого курсу, датована 60-ми роками минулого століття. Розвиток даного напрямку зумовили такі фактори як стрімка глобалізація, міжнародна інтеграція та обмін спеціалістами окремих галузей фаховою інформацією. Однак, в умовах динамічного розвитку цих процесів потребує постійного оновлення й інструментарій сучасної англійської мови професійного спрямування. Слід зазначити і той факт, що в нашій країні чиновники на різних рівнях заявляють про те, що сьогодні випускники ВНЗ повинні впевнено володіти англійською мовою. Однак, рівень володіння англійською мовою у студентів дуже різниться і часто залишає бажати кращого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення раніше невирішених частин проблеми. Питанням дослідження сучасних методик викладання англійської мови займалися такі провідні вітчизняні педагоги-науковці О. Гриценчук [2], Л. Куниця [7], Є. Носенко [4], Г. Чередніченко [7], Л. Шапран [7] та інші. Однак, недостатньо дослідженим у науковому середовищі залишається питання застосування окремих інноваційних методик під час викладання англійської мови студентам-економістам.

Метою статті є дослідження ролі інформаційно-комунікативних методик у викладанні іноземної мови студентам економічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Програма викладання іноземної мови професійного спрямування, як професійно орієнтованого курсу,

базується на чотирьох основних принципах:

- володіння іноземною мовою є невід'ємною складовою професійної підготовки фахівців вищого навчального закладу;
- курс іноземної мови є поліструктурним та розробляється у контексті процесу безперервної освіти;
- вивчення іноземної мови є складовою міждисциплінарної інтегрованої системи;
- викладання іноземної мови спрямоване на комплексний розвиток комунікативної, когнітивної, інформаційної, соціокультурної, професійної та загальнокультурної компетенції здобувачів вищої освіти.

Однак, маючи єдину систему принципів викладання іноземної мови професійного спрямування, слід враховувати специфіку спеціальності, на якій викладається даний курс.

Особливо важливе місце у системі професійної освіти посідають викладачі навчальних дисциплін іноземної мови професійного спрямування. Основне завдання викладача – діагностика мовної підготовки студента і надання допомоги в організації подальшого процесу навчання іноземній мові. У цьому допоможе диференційований підхід до студентів і врахування бажаних ними стратегій пізнавальної діяльності. Так як студенти відрізняються різним рівнем знання іноземної мови, а також володіють різними здібностями і швидкістю засвоєння мови, важливим фактором також є можливість вибору кожним студентом оптимального темпу навчального процесу, хоча останнє, на жаль, не завжди можливе відповідно до вимог навчальної програми. В даний час англійська викладається в усьому світі за різними напрямками. Зазвичай, окрім стандартних розробок навчальних планів, робочих програм, на викладачів даного напрямку лягає відповідальність за організацію спеціальних курсів іноземної мови для студентів. Як і для будь-

якої іншої форми навчання для спеціальних курсів характерне використання великої кількості методів та підходів у відповідності до мети таких курсів та наявних для реалізації цієї мети ресурсів.

Під час розробки програми з іноземної мови слід враховувати потенціал знань і мовленнєві навички студентів, а також вмотивованість студентів в отриманні знань. Удавана, на перший погляд, проста процедура визначення змісту навчання і організація навчання повинні включати в себе теоретичні положення. Тому навчальну програму слід скорегувати із загальною методологією курсу.

Основними завданнями викладача іноземної мови професійного спрямування є підбір і організація навчальних матеріалів, складання ефективних навчальних програм і планів, спрямованих на отримання бажаних результатів навчання, підтримка мотивації студентів, їхніх зусиль і старань. Також важливим елементом роботи в групах вивчення іноземної мови професійного спрямування є надання студентам зворотного зв'язку з викладачем, як для організації контролю процесу навчання, так і для організації консультативної допомоги студентам.

Коли викладач іноземної мови професійного спрямування приходить в аудиторію, він, перш за все, ставить певні цілі заняття, які допомагають створити там сприятливі умови навчання, дружню атмосферу взаєморозуміння і взаємодопомоги. Підбираючи ті чи інші навчальні матеріали з іноземної мови для утримання курсу, викладачі або розробники курсів тим самим висловлюють свої ідеї, погляди на викладання іноземної мови та методи навчання. Постановка мети заняття в більшій мірі впливає на вибір навчально-методичного матеріалу. Якщо викладач на занятті має на меті закріплення комунікативних навичок, він включає в заняття різні вправи, що моделюють практику спілкування на мові: ділові ігри; тематичні діалоги; складання інструкцій; звітів; презентації та дискусії. При складанні курсу слід враховувати, що поняття "комунікативної компетенції" студентів розглядається не як сума їх знань, умінь і навичок, а ще й як сукупність особистих якостей студентів (ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, навичок і здібностей). Оціночним критерієм є їх здатність вирішувати проблеми і самостійно знаходити відповіді на питання, що виникають в процесі професійного, навчального соціально-культурного та побутового спілкування іноземною мовою.

Створення курсів іноземної мови у вищому навчальному закладі може бути пов'язане із реалізацією наступних напрямків відповідно до мети:

- проблемне навчання (PBL);
- автономне навчання (AL);
- навчання засобами інформаційно-комунікативних технологій (ICT).

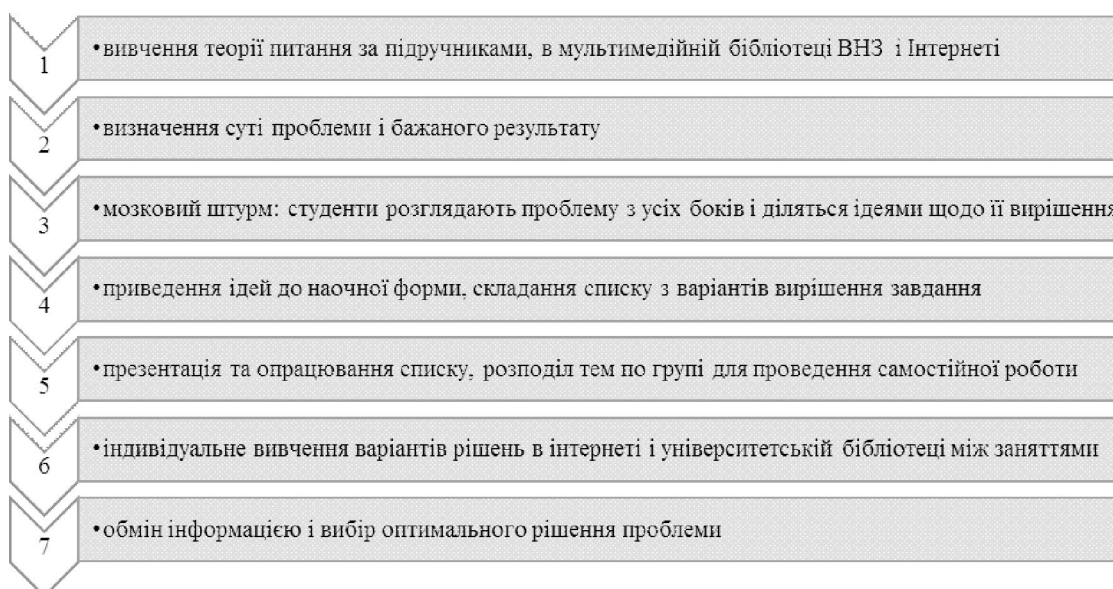
Проаналізуємо кожен із зазначених напрямків викладання іноземної мови професійного спрямування.

Метод проблемного навчання (Problem Based Learning, PBL) – це навчальний формат, який практикується у ВНЗ поряд з традиційними лекціями і семінарами. Основна ідея PBL – сформулювати особливу метакомпетенцію – здатність і готовність студента до безперервної самоосвіти, вирішення складних професійних питань і проблем. Ця метакомпетенція розвивається тільки за умов практико-орієнтованого навчання, в дослідницькій і проектній діяльності. Мета методу – навчити студентів самостійно знаходити вирішення професійних проблем. Викладач ставить перед групою завдання і дає повну свободу дій, обмежуючись роллю активного спостерігача. Студенти самі вирішують, яка інформація потрібна для виконання завдання, де її отримати і як застосувати. Якісно новим, проривним в PBL є те, що навчання не обмежується відпрацюванням на практиці вмінь та навичок майбутніх фахівців, а передбачає вирішення реальних дослідницьких або бізнес-задач. Це обумовлює участь ВНЗ у системі економічних відносин без посередників. В результаті університет набуває нової ролі в суспільстві: він стає не тільки місцем підготовки кадрів, але і місцем виробництва нових технологій [3].

Вперше дана методика була застосована у Нідерландах Університетом прикладних наук Стенден (Stenden University of Applied Sciences) в середині XX століття. Заняття PBL в Університеті Стенден проходять раз або два рази на тиждень, в групах по 12 – 15 чоловік. Рішення завдання розділене на сім кроків (рис. 1).

Очікуваним результатом застосування методу PBL є те, що кожен студент дізнається щось нове, отримує досвід вирішення професійної проблеми і вчиться працювати в команді і самостійно, що допомагає підготуватися до майбутньої кар'єри. PBL служить органічним доповненням до основного навчального плану вивчення іноземної мови професійного спрямування.

Метод автономного навчання (AL) – це навчальний формат бажань і особистостей виступати в якості відповідального суб'єкта процесу навчання, здійснювати самостійну навчальну діяльність і саморозвиватися в освітньому та професійному аспектах. Автономна навчальна діяльність включає:

Рис. 1. Процес вирішення завдань під час застосування методики PBL

Джерело: [1]

- високий рівень метакогнітивного знання, тобто володіння стратегіями і прийомами вивчення іноземної мови;

- позитивне ставлення до процесу навчання, його цілям і змісту;

- самостійне управління процесом вивчення іноземної мови від постановки мети до оцінки результату (причому самостійної оцінці піддається як результат оволодіння мовою, так і прийоми і способи);

- здатність до критичної рефлексії щодо процесу оволодіння і використання мови;

- здатність до прийняття відповідальних рішень в ситуації вільного вибору щодо всіх етапів оволодіння іноземною мовою відповідно до особистих потреб, інтересів, досвідом;

- здатність до саморозвитку в процесі гнучкою, конструктивною, творчою навчальною діяльністю з підтримки і подальшого розвитку рівня володіння іноземною мовою [5, 38 – 39].

Слід зазначити, що характерною рисою сучасних навчальних планів з іноземної мови професійного спрямування є передбачена кількість годин самостійної роботи здобувачів вищої освіти, зокрема в Університеті ДФС України, загальною кількістю у структурі 50% на 50% у співвідношенні з кількістю годин практичних занять.

Розвиток навчальної автономії сприятиме більш ефективному навчанню іншомовного спілкування, тому що автономна навчальна діяльність мотивує, стимулює учнів до активної, усвідомленої навчальної діяльності, посилює ініціативність і відповідальність студентів.

Метод навчання засобами інформаційно-

комунікативних технологій (ICT). Інформаційно-комунікативні технології зайняли міцне місце в процесі навчання іноземною мовою. Практика показує, що вони мають чимало переваг перед традиційними методами навчання. Серед них можна виділити індивідуалізацію навчання, інтенсифікацію самостійної роботи учнів і підвищення пізнавальної активності.

Найбільш часто використовувані елементи ІКТ при вивченні іноземної мови:

- мультимедійний проектор;
- інтерактивна дошка;
- електронні енциклопедії та довідники;
- освітні ресурси Інтернету;
- відео і аудіотехніка;
- тренажери і програми тестування;
- електронні підручники і посібники;
- інтерактивні конференції і конкурси;
- науково-дослідні роботи і проекти;
- дистанційне навчання [6, 559].

По можливості використання засобів інформаційних технологій в освітній діяльності можна здійснити таку класифікацію:

1. Для пошуку інформації, застосуванням браузерів і різних пошукових систем і роботи з нею (реферування, конспектування, анування, цитування тощо);

2. Для роботи з текстами, використовуючи пакет основних прикладних програм Microsoft Office: Microsoft Word дозволяє створювати і редагувати тексти з графічним оформленням; Microsoft PowerPoint дозволяє створювати слайд-презентації для більш барвистої демонстрації матеріалу;

3. Для автоматичного перекладу текстів за

допомогою програм-перекладачів та електронних словників;

4. Для зберігання і накопичення інформації (CD-, DVD-диски, Flash-диски);

5. Для спілкування (Internet, електронна пошта, ICQ, Skype тощо);

6. Для обробки і відтворення графіки та звуку (програвачі MicrosoftMediaPlayer, WinAmp, WinDVD, програми для перегляду зображень ACDSee, PhotoShop, CorelDraw та ін.

Широкого застосування, зокрема в Університеті ДФС України, набули методи мультимедійної презентації, дистанційного навчання та комп'ютерного тестування:

- University ELANTES Labs;

- система дистанційного навчання Moodle.

Однак впровадження в навчальний процес ІКТ не виключає традиційні способи і методи навчання. Вони поєднуються з ІКТ на всіх етапах навчального процесу, що значно підвищує ефективність навчання, стимулює студентів до самовдосконалення і допомагає їм вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Висновки. Таким чином, розглянувши сучасні методи навчання іноземною мовою професійною спрямування, можна дійти висновку, що успіх оволодіння діловою професійною іноземною мовою буде досягнутий лише за умови синергії трьох систем методів навчання – проблемного навчання, автономного навчання та навчання із застосуванням інформаційно-комунікативних засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Problem-Based Learning (PBL) / Офіційний сайт Stenden University of Applied Sciences [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stenden.com/en/why-stenden/real-world-learning/problem-based-learning/>*

2. Гриценчук О. О. *Теоретико-методологічні основи застосування ІКТ в процесі вивчення суспільствознавчих дисциплін в країнах зарубіжжя та України: загальні підходи [Електронний ресурс] / О. О. Гриценчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 5 (19). – Режим доступу: <https://www.ime.edu-ua.net/em.html>*

3. *Метод PBL: як готують професіоналів / Студентське онлайн-видання Studway [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studway.com.ua/metod-pbl/>*

4. Носенко С. Л. *Застосування ІТ в освіті / С. Л. Носенко // Іноземні мови в освіті – 2004. – № 6.*

5. Петровська Ю. В. *Проблема автономного навчання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах / Ю. В. Петровська // Міжнародний форум “Мовна освіта: шлях до євроінтеграції”: Тези доповідей / За ред. С. Ю. Ніколаєвої, К. І. Онищенко. – К.: Ленвіт. 2005. – С. 38–39.*

6. Порожняк Н. Ф. *Информационно-коммуникационные технологии в процессе обучения английскому языку в неязыковых вузах // Молодой ученый. – 2014. – №9. – С. 559–561.*

7. Чередніченко Г. А. *Мультимедійні технології у процесі викладання дисципліни “іноземна мова” у вищих технічних навчальних закладах / Г. А. Чередніченко, Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, 2011. – № 4. – С. 134–138.*

REFERENCES

1. Problem-Based Learning (PBL). Official web-site of Stenden University of Applied Sciences [Electronic resource]. Retrieved from <https://stenden.com/en/why-stenden/real-world-learning/problem-based-learning/> [in English].

2. Hrytsenchuk, O. O. (2010). *Teoretyko-metodolohichni osnovy zastosuvannya IKT v protsesi vyvchennia suspilstvoznavchyykh dystsyplin v krainakh zarubizhzhia ta Ukrainy: zahalni pidkhody* [Theoretical and methodological basis of the use of ICT in the study of social sciences in foreign countries and Ukraine: general approaches] [Electronic resource]. Information technology and learning tools, no. 5 (19) [in Ukrainian].

3. *Metod PBL: yak hotuiut profesionaliv* [Method PBL: How to train professionals]. Student Edition online Studway [Electronic resource]. Retrieved from <http://studway.com.ua/metod-pbl/> [in Ukrainian].

4. Nosenko, Ye. L. (2004). *Zastosuvannya IT v osviti* [The use of IT in education]. Languages in Education, no.6. [in Ukrainian].

5. Petrovska, Yu. V. (2005). *Problema avtonomnoho navchannia inozemnoi movy u vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh* [The problem of autonomous foreign language teaching in higher technical education]. *Mizhnarodnyi forum “Movna osvita: shliakh do yevrointehratsii”* – International forum “Language education: the path to European integration”: Abstracts of Papers. Nikolaieva, S. Yu. & Onyshchenko, K. I. (Ed.). (pp.38–39). Kyiv: Lenvit. [in Ukrainian].

6. Porozhnyak, N.F. (2014). *Informatsionno-kommunikatsionnye tekhnologii v protsesse obucheniya angliyskomu yazyku v neyazykovykh vuzakh* [The informational and communicational technologies in the process of teaching of English at the non-linguistic universities]. Young scientist, no.9, pp. 559–561. [in Russian].

7. Cherednichenko, H. A., Shapran, L. Yu. & Kunytsia, L. I. (2011). *Multymediini tekhnolohii u protsesi vykladannia dystsypliny “inozemna mova” u vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh* [Multimedia technology in teaching discipline “Foreign Language” in higher technical education]. Proceedings. Series: Pedagogy. Ternopil National Pedagogical University named after V. Gnatyuk, no. 4, pp. 134–138. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.05.2017